

UDK: 005.57-047.14
Prethodno priopćenje
15. VIII. 2022.

DOMAGOJ BEBIĆ*

ANTEA BOKO**

DANIELA DOLINAR***

IZVJEŠTAVANJE HRVATSKIH PORTALA O NAVIJAČKOJ SKUPINI TORCIDA: ANALIZA SADRŽAJA SLOBODNE DALMACIJE I VEČERNJEGA LISTA

SAŽETAK

Cilj je ovoga rada istražiti kako portali hrvatskih dnevnih novina Slobodne Dalmacije i Večernjega lista izvještavaju o navijačkoj skupini Torcida. U radu je bilo ključno napraviti usporedbu načina, obrazaca i karakteristika prilikom izvještavanja regionalnoga i nacionalnoga portala u Hrvatskoj. Također je prikazan detaljan teorijski okvir koji ima uporište u sociološkim istraživanjima, kao i prethodnim istraživanjima koja su proučavala izvještavanje medija o navijačkim skupinama. Za potrebe ovoga istraživanja odabrana je metoda analize sadržaja. Uzorak ovoga istraživanja čini ukupno 109 članaka s portala Slobodne Dalmacije i Večernjega lista u razdoblju od 1. siječnja 2021. godine do 31. prosinca 2021. godine u kojima se spominje Torcida. Portali najčešće koriste naslove informativna karaktera prilikom izvještavanja o Torcidi, ali koriste senzacionalističke naslove kada je riječ o negativnu i nasilnu ponašanju navijača. Iako su detektirani pozitivni obrasci prilikom izvještavanja o navijačkoj skupini Torcida, novinari i dalje u određenoj mjeri krše etička načela prilikom izvještavanja o sukobima sa suparničkim navijačkim skupinama i policijom.

Ključne riječi: Torcida, medijsko izvještavanje, hrvatski portali, senzacionalizam, sportsko novinarstvo

*University of Zagreb, Faculty of Political Science, domagoj@edemokracija.hr

**Quintana komunikacije, antea.boko@gmail.com

***Quintana komunikacije; VERN University, daniela.dolinar@quintana.hr

1. UVOD

Prema Perasoviću i Mustapiću (2018: 964) navijačka skupina Torcida¹ danas je „najutjecajniji subkulturni akter u Splitu i Dalmaciji.“ Tijekom godina članovi Torcide počeli su s procesom identifikacije i stvaranjem izrazita subkulturnog stila, odnosno ultras subkulture (Perasović i Mustapić, 2018). Upravo zbog svoje popularnosti, navijačkoga subkulturnog stila, načina života, ali i nasilja i huliganstva navijačka skupina Torcida izaziva sve veći interes znanstvenika i postaje predmet brojnih istraživanja (Lalić, 2011; Perasović i Mustapić, 2017; Perasović i Mustapić, 2018; Hrstić i dr., 2020; Bjelajac, 2005; Miličić i Savanović, 2021). Iako su detektirana istraživanja koja se bave općenito izvještavanjem medija o navijačkim skupinama, analizom postojeće literature utvrđen je manjak radova koji proučavaju izvještavanje o navijačkoj skupini Torcida. Stoga se ovim radom želi istražiti kako hrvatski portali izvještavaju o Torcidi te utvrditi razlike i značajke između izvještavanja regionalnoga i nacionalnoga portala.

Za potrebe rada analiziran je sadržaj portala hrvatskih dnevnih novina – regionalnoga portala *Slobodne Dalmacije* i nacionalnoga portala *Večernjega lista*. U istraživanju koristila se kvantitativna analiza sadržaja, a uzorak predstavlja ukupno 109 članaka u kojima se spominje Torcida, a objavljeni su na portalima *Slobodne Dalmacije* i *Večernjega lista* u razdoblju od 1. siječnja 2021. godine do 31. prosinca 2021. godine. Osim istraživanja i prikaza rezultata, rad se temelji na sociološkome pregledu karakteristika Torcide i prethodnim istraživanjima medijskoga izvještavanja o navijačkim skupinama.

2. KARAKTERISTIKE TORCIDE I NASILNA KOMPONENTA

Lalić (2011) ističe da u navijačkoj skupini Torcida prevladavaju adolescenti uz ponešto starijih osoba. Riječ je pretežito o učenicima i radnicima iz svih društvenih slojeva, ali najveći broj pripadnika dio je srednjega sloja. Navijači obuhvaćeni istraživanjem žive u različitim gradskim i prigradskim dijelovima Splita, u kućama ili stanovima koji su u vlasništvu njihovih roditelja ili skrbnika. Prema rezultatima istraživanja pripadnici Torcide koji žive u lošijim uvjetima pokazuju veću sklonost nasilnu ponašanju (Lalić, 2011: 216). Pripadnici Torcide njeguju navijački ritual posebno usmjeren k negativnu komuniciranju s trenerima, igračima, drugim dijelovima publike i općenito javnosti. Navijački ritual ekstremnih navijača ključan je i mladim navijačima koji na takav način razvijaju osjećaje pripadnosti i solidarnosti, a očituje se u tri razine – verbalnoj, vizualnoj i razini ekspresije tjelesnog nasilja (Lalić, 2011). Verbalna ekspresija odnosi se na skandiranje i pjevanje navijača, dok je vizualna vidljiva u transparentima, zastavama i drugim oblicima navijačke ikonografije (Lalić, 2011).

Pripadnike Torcide još od samih početaka karakterizira određena doza nasilja (Perasović i Mustapić, 2018). Ekspresija tjelesnoga nasilja opisana je kao „svojevrsan klimaks navijačkog rituala“ (Lalić, 2011: 218). Nasilno ponašanje najčešće se događa za vrijeme trajanja utakmica. Također, takvo je ponašanje odrednica i navijačkih putovanja, a posebno su mu naklonjeni ekstremni navijači (Lalić, 2011). Navijačko nasilje pripadnika Torcide spoj je fizičkoga i simboličkoga nasilja koje je tijekom povijesti često bilo prožeto međunacionalnim i političkim neprijateljstvima (Lalić, 2011: 219-221). Takvim su ponašanjem pripadnici Torcide ojačavali grupni identitet, ali i ukazivali na osobne frustracije koje su dolazile iz njihovih trauma te političke i socijalne okoline (Lalić, 2011). Ipak, uspoređujući nasilno ponašanje i ostale oblike huliganizma s različitim nenasilnim, odnosno karnevalskim ponašanjem poput koreografija, pjesama i organizacija, vidljivo je da je uličnom ponašanju orijentiran samo mali dio pripadnika ekstremnih navijača (Perasović i Mustapić, 2018).

1 Iako je organizirano navijanje postojalo još od osnivanja Hajduka 1911. godine, navijačka skupina Torcida osnovana je 28. listopada 1950. godine, dan uoči utakmice s Crvenom Zvezdom (Torcida.hr, 2022; Hrstić i dr., 2020). Naime, nekolicina studenata u Zagrebu tada je bila nadahnuta atmosferom brazilskih navijača na Svjetskome nogometnom prvenstvu u Brazilu stoga je odlučila oformiti navijačku skupinu koja podržava Hajduk (Hrstić i dr., 2020).

Osim opisanih karakteristika pripadnika Torcide, važno je spomenuti i identifikaciju sa širim društvenim pokretom *Against Modern Football* (Perasović i Mustapić, 2017; Perasović i Mustapić, 2018; Miličić i Savanović, 2021; Milak, 2020). Riječ je o globalnome pokretu koji je praćen uzrečicom „naša strast nije vaš posao“, a temelji se na vraćanju nogometa navijačima (Milak, 2020: 174-178). Pristaše pokreta žele zaustaviti komercijalizaciju nogometa u vidu pretvaranja navijača u potrošače i smanjiti kontrole navijača na stadionima (Miličić i Savanović, 2021). U Hrvatskoj se ovaj globalni pokret manifestira kroz borbu protiv „mafije koja upravlja hrvatskim nogometom“ (Perasović i Mustapić, 2017: 120). Pripadnici Torcide stoga su više okrenuti borbi protiv modernoga nogometa nego domoljubnom zajedništvu na koje poziva sama reprezentacija (Perasović i Mustapić, 2018).

3. IZVJEŠTAVANJE O NAVIJAČKIM SKUPINAMA

Do sada su napisani brojni novinarski tekstovi i emitirane su mnoge radijske i televizijske reportaže vezane za ponašanje nogometnih navijača. Javnost je posebno zainteresirana za informacije vezane za ekstremne navijače i njihovo ponašanje (Lalić, 2011). Također, nogometni huliganizam važna je i često zastupljena tema u hrvatskim medijima, a nerijetko je prožeta i potencirana stereotipima o huliganima (Perasović i Mustapić, 2018). Kao što je već spomenuto, pripadnici Torcide više su okrenuti karnevalskom nego nasilnu ponašanju. Ipak, postoji problem u samoj jezgri navijača Hajduka koji ne dopuštaju razliku između karnevalskog ponašanja i huliganizma. Takvoj unutarnjoj koheziji prethode potpuno nerazumijevanje „načina života navijača od strane mainstream medija“ kao i česte kampanje moralne panike te vanjski pritisak kojim se jača pokret iznutra (Perasović i Mustapić, 2018: 972).

Termin nogometnoga huliganizma u literaturi je opisan više kao „konstrukt političara i medija“, a manje kao „društveno znanstveni ili socijalno psihološki koncept“ (Dunning, 2000: 142). Sam pojam nastao je i proširio se tabloidizacijom tiska. S obzirom na povećanu konkurenciju, po-

većao se i senzacionalizam u medijskome izvještavanju radi stvaranja većih prihoda (Dunning, 2000; Šoš, 2008). Medijsko izvještavanje o engleskim nogometnim navijačima Stuart Hall (1978; cit. prema Spaaij, 2011: 127) opisuje kao senzacionalističko i pretjerano. Umjesto da izvještavanje bude „pažljivo, odmjereno i informativno“, ono je „brutalno“ i „pojednostavljeno“ (Hall, 1978: 26; cit. prema Spaaij, 2011: 127). Mediji koriste snažne i stigmatizirajuće izraze kako bi opisali nasilne navijače i njihovo ponašanje te ih prezentiraju kao prijetnju društvu (Spaaij, 2011). Novinari su tijekom povijesti često posjećivali utakmice upravo kako bi pratili ponašanje navijača, a korištene riječi i izrazi u naslovima i tekstovima ukazuju na sličnost s vojničkom terminologijom (Šoš, 2008). Osim toga, navijačke skupine često su dio medijske i političke sfere s obzirom na „upletenost u rasizam, ksenofobiju, zastrašivanje i nasilje nad suparničkim navijačima i policijom“ (Cleland i Cashmore, 2015: 136). Akteri huliganskog ponašanja često uživaju u medijskome izvještavanju o njima samima jer postaju priznatiji unutar same navijačke skupine (Šoš, 2008). S druge strane, istraživanje provedeno u Italiji pokazuje kako navijači imaju negativan stav prema novinarima jer smatraju da su pristrani i skloni negativnu izvještavanju (Testa, 2010).

S obzirom na to da se ovaj rad bavi izvještavanjem hrvatskih portala o navijačkoj skupini Torcida, nužno je osvrnuti se na Kodeks časti Hrvatskoga novinarskog društva i njegovih članaka. Prema članku 6. novinar je dužan „uvažavati čast, ugled i dostojanstvo osoba ili skupina s kojima polemizira“ (Hrvatsko novinarsko društvo, 2009). Nadalje, članak 13. nalaže da nije dopustivo koristiti „stereotipe, pejorativne izraze, ponižavajuće prikazivanje, kao i svaki drugi oblik izravnog ili neizravnog poticanja ili podržavanja diskriminacije“ (Hrvatsko novinarsko društvo, 2009). U članku 14. ključna je stavka da novinar treba štiti čovjeka i njegovu intimu od senzacionalističkoga prikazivanja. Kada je riječ o izvještavanju o nesrećama i nasilnim djelima, prema članku 15. novinar mora obratiti posebnu pozornost, obazrivost i odgovornost (Hrvatsko novinarsko društvo, 2009).

4. METODOLOGIJA

Za potrebe ovoga istraživanja korištena je metoda kvantitativne analize sadržaja. Analiza sadržaja metoda je istraživanja koja označava „bilo koju tehniku donošenja zaključaka na temelju objektivnog i sustavnog identificiranja određenih karakteristika poruka“ (Holsti, 1969: 14; cit. prema Stemler, 2000: 1). Ova metoda iznimno je popularna u komunikacijskim istraživanjima, a karakteriziraju je replikabilnost te reduciranje riječi teksta u određene kategorije sadržaja koje podrazumijevaju praćenje eksplicitnih pravila kodiranja (Lacy i dr., 2015; Stemler, 2000).

Za jedinicu analize odabran je članak, a analizirani su članci na portalima *Slobodne Dalmacije* i *Večernjega lista*. Prema Reuters Institute Digital News Reportu (Newman i dr., 2021) portal *Slobodne Dalmacije* najčitaniji je regionalni portal u Hrvatskoj. Ovaj je portal odabran s obzirom na njegovo značenje u Dalmaciji i povezanost s nogometnim klubom Hajduk i navijačkom skupinom Torcida. S druge strane, portal *Večernjega lista* nacionalni je portal sa sjedištem u Zagrebu. Uzorak ovoga istraživanja čini ukupno 109 članaka u kojima se spominje Torcida, a objavljeni su u razdoblju od 1. siječnja 2021. godine do 31. prosinca 2021. godine na portalima *Slobodne Dalmacije* i *Večernjega lista*.

Mjerni instrument ovoga istraživanja bila je analitička matrica s 15 definiranih kategorija prema kojima su članci kodirani. U prvome dijelu matrice istaknute su opće karakteristike članka – ID, portal na kojemu je objavljen, veličina članka u karticama teksta te novinarski žanr članka. Drugi dio matrice vezan je za detaljniju analizu članaka. Kategorije su podrazumijevale vrstu naslova, ton naslova, vrstu teksta, ton teksta, ulogu Torcide u članku, osvrtnanje na pozitivno ili negativno ponašanje Torcide, korištenje stereotipa, spominjanje verbalne i vizualne ekspresije navijača, izvještavanje o nasilnu ponašanju Torcide te korištenje diskriminacije. Za analiziranje rezultata korišten je program *IBM SPSS Statistics*. Ciljevi ovoga rada višestruki su. Bilo je ključno istražiti kako hrvatski portali izvještavaju o navijačkoj skupini Torcida, ali i usporediti značajke i karakteristike izvještavanja između regionalnoga i nacionalnoga portala. Na temelju proči-

tane literature, prethodnih istraživanja, definiranja ciljeva i istraživačkih pitanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Portali *Slobodne Dalmacije* i *Večernjega lista* o nasilnu ponašanju pripadnika Torcide izvještavaju senzacionalistički.

H2: Portal *Slobodne Dalmacije* češće izvještava o pozitivnu ponašanje pripadnika Torcide.

H3: Portal *Večernjega lista* češće izvještava o negativnu ponašanje pripadnika Torcide.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I ANALIZA

Od ukupno 109 analiziranih članaka, 63 objavljena su na portalu *Slobodne Dalmacije*, a 46 na portalu *Večernjega lista*. Što se tiče veličine samih članaka izraženih u karticama teksta, najviše je bilo onih koji su iznosili manje od jedne kartice teksta (74,3 %). Na portalu *Slobodne Dalmacije* zabilježena su 44 takva članka, a na portalu *Večernjega lista* njih 37. Govoreći o žanru članaka, od ukupno 109 analiziranih članaka zabilježene su čak 93 vijesti. Na portalu *Slobodne Dalmacije* u analiziranome razdoblju objavljeno je 48 vijesti, a na portalu *Večernjega lista* 45. I dok su na portalu *Slobodne Dalmacije* objavljena još dva intervjua, četiri reportaže, tri izvještaja, četiri komentara i dva nedefinirana članka, na portalu *Večernjega lista* osim vijesti, objavljen je tek jedan komentar.

Kada je riječ o naslovima članaka, prevladavaju oni informativna karaktera (70,6 %) (Tablica 1). Ton naslova u najvećoj je mjeri neutralan (60). Točnije, 27 neutralnih, 25 pozitivnih i 11 negativnih naslova objavljeno je na portalu *Slobodne Dalmacije*. S druge strane, na portalu *Večernjega lista* objavljena su 33 neutralna, 10 negativnih i 3 pozitivna naslova. Čak 83,5 % analiziranih tekstova informativna je karaktera, a 11,9 % senzacionalističkog (Tablica 1). Ton je tekstova u najviše članaka, njih 60, neutralan. Točnije, 27 neutralnih, 25 pozitivnih i 11 negativnih tekstova objavljeno je na portalu *Slobodne Dalmacije*. Na portalu *Večernjega lista* objavljena su 33 neutralna, 9 negativnih i 4 pozitivna teksta.

Tablica 1. Karakter naslova i teksta

Naslov	Slobodna Dalmacija	Večernji list	Ukupno
Informativan	43 (68,3 %)	34 (73,9 %)	77 (70,6 %)
Senzacionalistički	14 (22,2 %)	11 (23,9 %)	25 (22,9 %)
Teško je odrediti	6 (9,5 %)	1 (2,2 %)	7 (6,4 %)
Tekst			
Informativan	52 (82,5 %)	39 (84,8 %)	91 (83,5 %)
Senzacionalistički	8 (12,7 %)	5 (10,9 %)	13 (11,9 %)
Teško je odrediti	3 (4,8 %)	2 (4,3 %)	5 (4,6 %)

Izvor: autori

Torcida je glavni akter u 67 % članaka. U 34,9 % slučajeva članak se osvrće na negativno ponašanje pripadnika Torcide, a u 33,9 % na pozitivno. Na portalu *Slobodne Dalmacije* pozitivno ponašanje pripadnika Torcide prikazano je u 47,6 % članaka, a negativno u 22,2 %. S druge strane, na portalu *Večernjega lista* pozitivno ponašanje pripadnika Torcide prikazano je u 15,2 % članaka, a negativno u 52,2 % (Tablica 2).

Tablica 2. Prikaz ponašanja pripadnika Torcide na portalima

	Slobodna Dalmacija	Večernji list	Ukupno
Pozitivno ponašanje pripadnika Torcide	30 (47,6 %)	7 (15,2 %)	37 (33,9 %)
Negativno ponašanje pripadnika Torcide	14 (22,2 %)	24 (52,2 %)	38 (34,9 %)
Spominjanje drugih aktera	12 (19 %)	3 (6,5 %)	15 (13,8 %)
Teško je odrediti	7 (11,1 %)	12 (26,1 %)	19 (17,4 %)
Ukupno	63	46	109

Izvor: autori

Stereotipi su prisutni u šest članaka – četiri članka na portalu *Slobodne Dalmacije* i dva članka na portalu *Večernjega lista*. Verbalna ekspresija prikazana je u 22 članka na portalu *Slobodne Dalmacije* te u devet članaka na portalu *Večernjega lista*, a vizualna u 29 članaka na portalu *Slobodne* i u devet na portalu *Večernjega*. Od ukupno

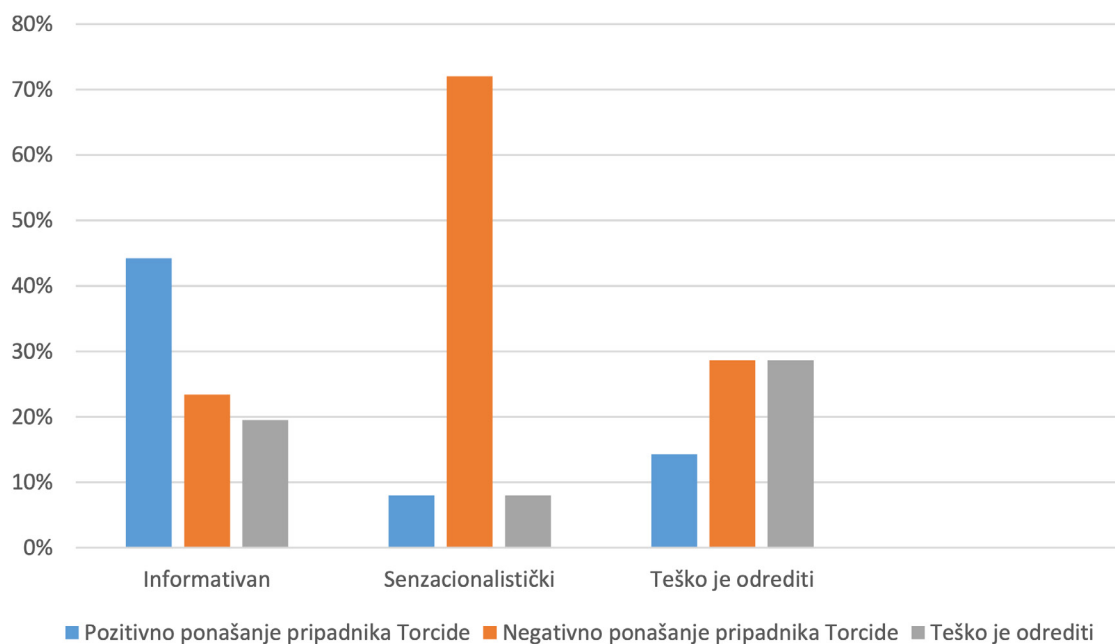
109 analiziranih članaka, nasilje se spominje u njih 25,7 %. Na portalu *Slobodne Dalmacije* riječ je o 12,7 % članaka, a na portalu *Večernjega lista* o 43,5 %. Oblici diskriminacije prisutni su u dva članka na portalu *Slobodne* i u tri na portalu *Večernjega*.

Informativni naslovi korišteni su u 44,2 % slučajeva kod tekstova koji se osvrću na pozitivno ponašanje pripadnika Torcide, a u 23,4 % slučajeva kod tekstova koji se osvrću na njihovo negativno ponašanje. Senzacionalistički naslovi korišteni su u 8 % slučajeva kod tekstova koji se osvrću na pozitivno ponašanje pripadnika Torcide te u 72 % slučajeva kod tekstova koji se osvrću na negativno ponašanje (Grafikon 1). Od ukupno 91 informativna teksta, u 39,6 % slučajeva prikazano je pozitivno ponašanje pripadnika Torcide, a u 26,4 % ono negativno. Kada je riječ o senzacionalističkim tekstovima, od ukupno 13 analiziranih članaka rezultati su pokazali da je negativno ponašanje pripadnika Torcide zastupljeno u 92,3 % slučajeva. Nasilje se spominje u 16,9 % informativnih naslova te u 60 % senzacionalističkih naslova. Govoreći o prikazivanju nasilja u tekstovima, ono je prisutno u 17,6 % informativnih i u 76,9 % senzacionalističkih tekstova.

6. RASPRAVA

Provedenim istraživanjem i analizom utvrđeno je da je portal *Slobodne Dalmacije* više izvještavao o Torcidi u odnosu na portal *Večernjega lista*. Rezultati su pokazali prevladavanje kraćih tekstova i vijesti, a to potvrđuje Hallov (1978: 26; cit. prema Spaaij, 2011: 127) zaključujući da mediji o navijačkim skupinama izvještavaju pojednostavljeno. Istraživanje je pokazalo da na analiziranim portalima prevladavaju naslovi informativna karaktera. Primjerice, riječ je o naslovima poput „Kiša nije pokvarila ugođaj na Poljudu: Torcida se stisnula na sjeveroistoku i odala počast Vukovaru i Škabrnji“ (Slobodna Dalmacija, 2022a). Ipak, iako su u većem postotku prisutni informativni naslovi, vidljivo je da novinari i dalje podliježu senzacionalizmu (Dunning, 2000; Šoš, 2008 i Hall, 1978; cit. prema Spaaij, 2011). U 22,9 % slučajeva koriste senzacionalističke naslove, *clickbait*, pretjerane i teške riječi i izraze. Primjerice, „Torcida uzvratila gadljivom poru-

Grafikon 1. Karakter naslova i ponašanje pripadnika Torcide

kom tek što je Jakobušić poželio da Hajduk bude gospodski klub“ (Večernji list, 2022a).

Karakter je analiziranih tekstova u 83,5 % slučajeva informativan. Portali donose informacije vezane za utakmice, navijanje i događaje na kojima su pripadnici Torcide prisutni te se uglavnom služe neutralnim tonom kako bi izvjestili o temi. Ipak, 11,9 % tekstova sadržava neki tip senzacionalističkog pristupa. Primjerice, „rabijatna, pripita i napušena banda u idealnom svijetu doista nije primjerna“ (Juranović, 2021). Pozitivno ponašanje uglavnom je vezano za humanitarne akcije na koje poziva Torcida, različita odavanja počasti, organizaciju i koreografiju, što Perasović i Mustapić (2018) ističu kao važan dio karnevalskog rituala navijača. Primjerice, „Crveni križ i Torcida organiziraju darivanje krvi“ (Slobodna Dalmacija, 2022b). S druge strane, negativno ponašanje najviše je vezano za nasilje koje se spominje u 25,7 % članaka. Nasilno ponašanje dio je navijačkog rituala te je oduvijek prisutno u navijačkom ponašanju pripadnika Torcide (Lalić, 2011: 218; Perasović i Mustapić, 2018: 972).

Važno je, također, primijetiti i da portal *Slobodne* više izvještava o pozitivnu ponašanju pripadnika Torcide, dok portal *Večernjeg* izvještava više o onom negativnom, čime su potvrđene druga i treća hipoteza. Portali nerijetko izvještavaju i o ponašanju koje uključuje vizualnu i verbalnu ekspresiju navijačkoga rituala. Osvrću se na skandiranja, povike i pjesme te na transparente i koreografije. Primjerice, „Pogledajte fotografije i video vatrometa i bakljade s kojima je dočekan 110. rođendan Hajduka“ (Slobodna Dalmacija, 2022c). Analizirani članci većinom ne podliježu korištenju stereotipa, ali rezultati su pokazali da oni isto postoje. Primjerice, prikazani su izjavama poput „to su bahati, bahati mladi ljudi. Koji nemaju pojma ništa svojim rukama zaraditi“ i „ostavimo veći nered nego kad se Boysi i Torcida nađu na Janjču“ (Slobodna Dalmacija, 2022d i Večernji list, 2022b).

Govoreći o senzacionalizmu, čak je 60 % senzacionalističkih naslova te 76,9 % senzacionalističkih tekstova vezano za nasilno ponašanje pripadnika Torcide, što potvrđuje prvu hipotezu. Kod prikazivanja negativna ponašanja često se koriste senzacionalistički naslovi i pišu senza-

cionalistički tekstovi u kojima se koriste snažni izrazi (Spaaij, 2011). Također, detaljno se opisuju nesreće uzrokovane nasilnim ponašanjem te se koriste pretjerani izrazi poput „letjele su stolice, baklje, suzavac“ (Večernji list, 2022c). Iako članak 15. Kodeksa časti HND-a ističe obazrivost prilikom izvještavanja o nasilnim djelima, vidljivo je da novinari u tim situacijama biraju senzacionalistički pristup čime se krši članak 14. Kodeksa. Nasilno ponašanje pripadnika Torcide vezano je za sukobe sa suparničkim navijačkim skupinama i policijom, što ističu i Cleland i Cashmore (2015) kao čestu temu medijskoga izvještavanja o navijačkim skupinama.

7. ZAKLJUČAK

U ovome radu bilo je ključno istražiti kako hrvatski portali – *Slobodna Dalmacija* i *Večernji list* – izvještavaju o navijačkoj skupini Torcida, a potom i usporediti karakteristike izvještavanja između regionalnoga i nacionalnoga portala u Hrvatskoj. Rezultati su pokazali da su sve tri hipoteze potvrđene. Pretpostavka je da portal *Slobodne Dalmacije* češće izvještava o pozitivnu ponašanju pripadnika Torcide s obzirom na geografsko područje. Analizirani portali u najvećoj mjeri služe se informativnim naslovima i tekstovima kada izvještavaju o Torcidi. Ipak, u situacijama u kojima prikazuju negativno i nasilno ponašanje, analizirani portali podliježu senzacionalizmu – koriste snažne riječi, izraze i detaljno opisuju nasilno ponašanje i nesreće. Negativno ponašanje najviše je vezano za sukobe sa suparničkim navijačkim skupinama, ali i policijom. Kada je riječ o izvještavanju o pozitivnu ponašanju navijača, najčešće su zastupljene teme vezane za humanitarne akcije, različita odavanja počasti te samu organizaciju i koreografiju pripadnika Torcide koja se očituje u vizualnoj i verbalnoj ekspresiji.

Na temelju provedena istraživanja utvrđeno je da portali *Slobodne Dalmacije* i *Večernjega lista* i dalje krše članke Kodeksa časti HND-a, a time i etička načela o izvještavanju. Iako u većini slučajeva ne koriste generalizaciju i izraze koji stereotipiziraju, u određenim tekstovima oni i dalje postoje. Portali *Slobodne Dalmacije* i *Večernjeg*

lista, stoga, trebaju još više voditi računa o načinu izvještavanja o Torcidi. Posebice trebaju izbjegavati detaljna opisivanja nasilja i nesreća kako bi privukli svoje čitatelje. S obzirom na to da Perasović i Mustapić (2018) ističu da je nasilnu ponašanja okrenut manji broj ekstremnih navijača, potrebno je što neutralnije i obazrivije pristupiti takvim temama.

LITERATURA

- Bjelajac, S. (2005). The social structure of football fans in the City of Split. <http://www.kakanien-revisited.at/beitr/fallstudie/SBjelajac1.pdf>
- Cleland, J., & Cashmore, E. (2016). Football fans' views of violence in British football: Evidence of a sanitized and gentrified culture. *Journal of sport and social issues*, 40(2), 124-142. <https://doi.org/10.1177/019372351561517>
- Dunning, E. (2000). Towards a sociological understanding of football hooliganism as a world phenomenon. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 8(2), 141-162. <https://doi.org/10.1023/A:1008773923878>
- Hrvatsko novinarsko društvo. (2009). *Kodeks časti hrvatskih novinara*. <https://www.hnd.hr/dokumenti>
- Hrstić, I., Perasović, B., & Mustapić, M. (2020). The Yugoslav Secret Service and Croatian Football Supporter Groups. *The International Journal of the History of Sport*, 37(15), 1588-1607. <https://doi.org/10.1080/09523367.2020.1782890>
- Juranović, T. (2021, 16. siječanj). Vidite kuću koja se ruši? E, tamo je već Torcida, treba im pomoći. *Slobodna Dalmacija*. <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/vidite-kucu-koja-se-rusi-e-tamo-je-vec-torcida-treba-im-pomoci-reporter-s-navijacima-u-baniji-svjedoci-ljudskosti-nama-bagri-vjeruju-1071344>
- Lacy, S., Watson, B. R., Riffe, D., & Lovejoy, J. (2015). Issues and Best Practices in Content Analysis. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92(4), 791-811. <https://doi.org/10.1177/1077699015607338>
- Lalić, D. (2011). *Torcida: pogled iznutra* (2. prošireno izd.). Profil.
- Milak, M. (2020). Od (a)političnosti do participacije, od ideje do realizacije. Pomak k novoj društvenoj ulozi navijačke grupe Bad Blue Boys. *Etnološka tribina*, 50(43), 161-181. <https://doi.org/10.15378/1848-9540.2020.43.07>
- Miličić, A., & Savanović, P. (2021). Banalnost zla u hrvatskom nogometu: dinamika odnosa navijača Hajduka prema hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji od 2010. do 2020. *Mali Levijatan*, 8(1), 77-102.
- Perasović, B., & Mustapić, M. (2017). Torcida and Bad Blue Boys. From Hatred to Cooperation and Back. In C. Brandt, F. Hertel, & S. Huddleston (Eds.), *Football Fans, Rivalry and Cooperation* (pp. 108-123). Routledge.
- Perasović, B., & Mustapić, M. (2018). Carnival supporters, hooligans, and the 'Against Modern Football' movement: life within the ultras subculture in the Croatian context. *Sport in Society*, 21(6), 960-976. <https://doi.org/10.1080/17430437.2017.1300395>
- Newman, N., Fletcher, R., Schulz, A., Andi, S., Robertson, C. T., & Nielsen, R. K. (2021). Reuters Institute Digital News Report 2021. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2021>
- Slobodna Dalmacija (2022a, 20. ožujak). Kiša nije pokvarila ugodaj na Poljudu: Torcida se stisnula na sjeveroistoku i odala počast Vukovaru i Škabrnji. <https://slobodnadalmacija.hr/sport/hajduk/kisa-nije-pokvarila-ugodaj-na-poljudu-torcida-se-stisnula-na-sjeveroistoku-i-odala-pocast-vukovaru-i-skabrnji-1146428>
- Slobodna Dalmacija (2022b, 20. ožujak). Crveni križ i Torcida organiziraju darivanje krvi. <https://slobodnadalmacija.hr/split/crveni-kriz-i-torcida-organiziraju-darivanje-krvi-pozivaju-se-svi-ljudi-dobre-volje-na-ovu-plemenitu-i-humanu-akciju-1122925>
- Slobodna Dalmacija (2022c, 20. ožujak). Pogledajte fotografije i video vatrometa i bakljade s kojima je dočekan 110. rođendan Hajduka <https://slobodnadalmacija.hr/sport/hajduk/pogledajte-fotografije-i-video-vatrometa-i-bakljade-s-kojima-je-docekan-110-rodendan-hajduka-1077316>

- Slobodna Dalmacija (2022d, 20. ožujak) Nove snimke iz Rijeke nakon tučnjave Torcide i Armade: 'To su bahati, bahati mladi ljudi. Koji nemaju pojma ništa svojim rukama zaraditi.'
<https://slobodnadalmacija.hr/sport/domaci-nogomet/nove-snimke-iz-rijek-nakon-tucnjave-torcide-i-armade-to-su-bahati-bahati-mladi-ljudi-koji-nemaju-pojma-nista-svojim-rukama-zaraditi-1126730>
- Spaaij, R. (2011). Mindless thugs running riot? Mainstream, alternative and online media representations of football crowd violence. *Media International Australia*, 140(1), 126-136.
<https://doi.org/10.1177/1329878X1114000116>
- Stemler, S. (2000). An overview of content analysis. *Practical assessment, research, and evaluation*, 7(1), 1-6.
<https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>
- Šoš, J. (2008). Medijski aspekt sportskog huliganstva. *Sport Science*, 1(1), 26-29.
- Testa, A. (2010). Contested meanings: The Italian media and the UltraS. *Review of European Studies*, 2(15), 15-24.
- Torcida (2022, 20. ožujak). Osnivanje Torcide.
<https://www.torcida.hr/povijesna-cinjenica/osnivanje-torcide/>
- Večernji list (2022a, 20. ožujak). Torcida uzvratila gadljivom porukom tek što je Jakobušić poželio da Hajduk bude gospodski klub.
<https://www.vecernji.hr/sport/torcida-uzvratila-gadljivom-porukom-tek-sto-je-jakobusic-pozelio-da-hajduk-bude-gospodski-klub-1460422>
- Večernji list (2022b, 20. ožujak). Anja Alavanja Viljevac o odmoru u Šibeniku: „Ostavimo veći nered nego kad se Boysi i Torcida nađu na Janjču.“
<https://www.vecernji.hr/showbiz/anja-alavanja-viljevac-o-odmoru-u-sibeniku-ostavimo-veci-nered-nego-kad-se-boysi-i-torcida-nadu-na-janjcu-1536613>
- Večernji list (2022c, 20. ožujak). FOTO Sukob policije i Torcide Kranjčevićevoj! Letjele su stolice, baklje, suzavac...
<https://www.vecernji.hr/sport/foto-sukob-policije-i-torcide-kranjcevicevoj-letjele-su-stolice-i-baklje-1517015>

REPORTING OF THE CROATIAN ONLINE MEDIA ON THE TORCIDA: CONTENT ANALYSIS OF SLOBODNA DALMACIJA AND VEČERNJI LIST**ABSTRACT**

The aim of this paper is to investigate how Slobodna Dalmacija and Večernji list, as Croatian online media, report on the Torcida fan group. It was crucial to make a comparison of methods, patterns and characteristics when reporting on regional and national online media in Croatia. The paper presents a detailed theoretical framework based on sociological research, as well as previous research that studied media coverage of fan groups. For the purposes of this research, the method of content analysis was chosen. The sample of this research is a total of 109 articles from the Slobodna Dalmacija and Večernji list in the period from January 1, 2021, to December 31, 2021, in which Torcida is mentioned. Online media most often uses informative headlines when reporting on Torcida but use sensationalist headlines when it comes to negative and violent fan behavior. Although positive patterns have been detected when reporting on the Torcida fan group, journalists still violate ethical principles to a certain extent when reporting on conflicts with rival fan groups and the police.

Keywords: Torcida, media reporting, croatian online media, sensationalism, sports journalism